

УДК 346.544.2

Трещов Мирослав

ORCID iD 0000-0001-9599-4332

e-mail: m_treschov@i.ua

Олена Хохба

ORCID iD 0000-0001-6341-0419

e-mail: Khokhba777@gmail.com

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ СМАРТИЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-1\(13\)-178-194](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-1(13)-178-194)

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню концептуального, методичного, інструментального рівнів методології смартизації управління розвитком територій в умовах децентралізації влади та перманентних криз (пандемія COVID-19, воєнний стан). Мінливість і агресивність зовнішнього середовища, нестійкий стан внутрішнього середовища створюють постійні кризові ситуації щодо розвитку територій, що зумовлює пошук нестандартних управлінських рішень. Серед ключових проблем смартрозвитку територій (як підсистеми місцевого самоврядування) найбільш гострими є нормативно-правового, кадрового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення, застосування нових управлінських механізмів і технологій, підвищення рівня застосування ІТ-технологій, зменшення невизначеності у постановці стратегічних питань тощо. Отже, зростає значення застосування концепції Smart City до управління системою забезпечення місцевого розвитку. Методологія об'єднує в собі науково-гносеологічні підходи та сучасні методи вирішення проблем, структуруючи дієвість механізмів їх вирішення. З огляду на визначені передумови узагальнено змістове наповнення рівнів методології, що спрямоване на ліквідацію її теоретико-інституційних прогалин і слабких місць в системі розвитку громад, серед яких такі: організаційно-функціональний механізм смартуправління розвитком територій створюється на основі формування проактивної позиції представників органів місцевого самоврядування та зацікавлених осіб (стейкхолдерів) в містах щодо їх розвитку; планування впровадження смартелементів в управлінські процеси ґрунтується на ресурсному та стратегічному підходах із визначенням наявних фінансових можливостей територій; мотивація органів місцевого самоврядування, жителів і стейкхолдерів щодо розвитку громади ґрунтується на перспективі розвитку, забезпеченні добробуту і безпеки громадян через застосування сучасних інноваційних інструментів розвитку; контроль визначається специфічністю системи смартуправління розвитком територій.

Ключові слова: публічне управління, місцеве самоврядування, місцевий розвиток, методологія публічного управління, Smart City, смартпроект, цифровізація.

Постановка проблеми. Феномен явища «місцевий розвиток» виник унаслідок процесів глобалізації, які стають головними чинниками в майбутньому розвитку територій. В національному законодавстві поняття «місцевий розвиток» не трапляється, частіше – «регіональний розвиток».

Регіональний розвиток – процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших позитивних змін у регіонах [1].

Місцевий розвиток – спільна робота місцевих людей заради досягнення сталого економічного зростання, яке принесе економічні вигоди та покращення якості життя для всіх членів громади [2].

Це пояснюється тривалим періодом централізації влади і обмеженими можливостями органів місцевого самоврядування впливати на розвиток територій.

Концепція Smart City (розумне місто) набуває все більшого поширення в управлінських процесах і стає невід’ємною частиною стратегічного планування як на державному рівні, так і на рівні місцевого самоврядування. По суті це універсальна комплексна система інформаційної підтримки, яка виконує дві основні функції в публічному управлінні: забезпечує ключовою інформацією всі рівні органів місцевого самоврядування та державної влади; надає інтерфейси зворотного зв’язку, через які органи влади можуть впливати на певні сфери життя, що потрапляють у зону їх відповідальності [3].

Виділяють чотири елементи в технологічній структурі розумного міста (громади):

–Інтернет речей, технологічна концепція якого дає змогу збирати потрібну інформацію від об’єктів і забезпечує зворотний зв’язок із ними;

–інфраструктура передавання даних, яка б пов’язала додатки з об’єктами міської інфраструктури;

–система аналізу даних, що дає змогу отримати з великого

обсягу даних корисну інформацію;

–система агрегації та уніфікації даних, яка має впорядковувати і синхронізувати величезні потоки даних.

Концепція має створити можливості для еволюції територіальних громад, поєднуючи стратегічний підхід, технологічні досягнення та широке залучення громадськості до створення нової якості життя. Вона закладає засади для подальшого інфраструктурного, технологічного та соціального розвитку й визначає вектор трансформації простору відповідно до стандартів майбутнього [4].

На сучасному етапі Smart City розглядають як містобудівну концепцію інтеграції інформаційних і комунікаційних технологій з Інтернетом речей, які мають забезпечити комфортну співпрацю всіх суб'єктів міського існування [5]. Так, British Standard Institution описує Smart City як «ефективну інтеграцію фізичних, цифрових і людських систем у штучно створеному середовищі задля забезпечення громадянам стійкого та благополучного майбутнього [6]».

Поширюється інноваційна концепція Smart City – це місто, в якому використовуються сучасні технології для покращення якості життя у ньому. Смарттехнології інтегруються у відповідні структури, щоб підвищити якість надання послуг, зменшити вартість та споживання ресурсів і поліпшити комунікацію та порозуміння з мешканцями [7].

Інтегроване трактування терміна «Smart City» визначається як концепція, що включає в себе набори інструментів, які, використовуючи інформативно-комунікаційні технології та елементи обчислювальних мереж фізичних предметів (Інтернету речей), об'єднують його комунікаційну та управлінську інфраструктуру в цифровому вигляді [8, с. 9].

В умовах децентралізації, перманентних криз та повномасштабного вторгнення рф в Україну вже запущені концептуально нові підходи до управління розвитком, які поступово стають фундаментальними орієнтирами для всіх суб'єктів та учасників управління цим процесом. Концептуалізація управління розвитком громад є загальною системою поглядів щодо визначення їх ролі у розвитку території. За їх допомогою формуються фундаментальні

орієнтири життєдіяльності системи управління, окреслюються у загальному вигляді сукупність інституцій, а також правила й норми, які сприятимуть інтеграції нового масиву знань в рамки, що існують, витискуючи останні за коло звичних меж, зумовлюючи формування нової методології, принципів, методів та інструментів розвитку громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою смартизації управління розвитком територій є класичні методології стратегування, планування, програмування та проектування, які своєю чергою доповнюються сучасними технологічними та інноваційними інструментами. Термін «SMART» ввів П. Друкер у 1954 р., які на сучасному етапі інтегрувалися в так звані міжнародні принципи стратегічного планування. Питання смартизації процесів управління розвитком територій наскрізною лінією проходить в більшості сучасних досліджень щодо місцевого розвитку. З одного боку, вчені у галузі публічного управління та адміністрування у своїх наукових роботах розвивають тему смартизації державно-управлінських процесів, тяжіючи до основ стратегічного планування та ефективного проектного менеджменту (А. Андрієнко, Т. Маматова [9], А. Мунько [10], Є. Удод [11], І. Чикаренко [12], С. Шевченко [10] та інші); з іншого – наголошують саме на цифровізації різних сфер суспільної діяльності (О. Андреева [13], О. Бобровський [14], О. Гуржій, Т. Крушельницька [15], О. Матвеева, В. Наумов [16], А. Осьмак [8], Н. Сидоренко [17], О. Чикаренко [18], С. Чукут [19] та інші). Необхідність конвергенції означених двох аспектів актуалізує подальший розвиток методології смартизації управлінських процесів в органах державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Метою статті є формування методології смартизації управління розвитком територій.

Методи дослідження. Під час дослідження використано діалектичний та компаративний методи для вивчення сучасних теоретико-методологічних напрацювань вітчизняних та зарубіжних учених щодо смартизації управління розвитком територій.

Виклад основного матеріалу. Розумне місто

(групада) складається з масиву управлінських, організаційно-комунікативних та програмних інструментів в усіх секторах життєдіяльності міста. Цьому сприяє спільне використання даних на основі загальної структури. Відповідно до концептуальної моделі побудови Smart City, її використання надає такі переваги: зменшення витрат завдяки спільній організації та верифікації даних; інтегрування міських систем і служб, які функціонують на основі використання спільних даних; загальне розуміння потреб громад; окреслення спільних цілей, які визначені та підтверджені використанням спільних даних; забезпечення цифрової партисипації (участі) громадян у процесах управління містом; підвищення рівня транспарентності ухвалення управлінських рішень; розроблення нових моделей партнерства; здійснення інноваційної та креативної діяльності; поліпшення якості життя громадян [6].

До місцевих проблем також належать загрози щодо життєздатності наявної транспортної інфраструктури, надання адекватної медичної допомоги, доступу до освіти та загальної безпеки для населення. Розуміючи проблему ключового значення міст у національному, регіональному і глобальному розвитку, до них необхідно висувати особливі енергоефективні вимоги: наявність доступної міської інфраструктури, економія ресурсів і коштів на їх використання, висока мобільність, безпека територій, екологічність і розвинене самоврядування. З огляду на це розумна міська інфраструктура має забезпечити ефективне витрачання природних ресурсів під час забезпечення високого рівня життя мешканців, модернізацію з принципово новими можливостями управління, якісний рівень послуг і безпеку [20, с. 213–214].

Інститут McKinsey виділяє три рівні розумного міста:

1) технологічна база, яка включає критичну масу смартфонів та інших датчиків, з'єднаних високошвидкісними мережами зв'язку, а також портали відкритих даних;

2) конкретні програми для перетворення необроблених даних у сповіщення, розуміння та дії потребує правильних інструментів, і саме тут на допомогу приходять постачальники технологій та розробники додатків (безпека, мобільність,

здоров'я, енергетика, вода, відходи, економічний розвиток і житло, а також залучення та спільнота);

3) публічне використання, адже багато додатків досягають успіху лише в тому разі якщо вони широко застосовуються та змінюють поведінку, а деякі з них ставлять окремих користувачів на місце керівника, надаючи їм більш прозору інформацію, яку вони можуть використовувати, щоб зробити кращий вибір [21].

Отже, зв'язок між складовими концепції Smart City та напрямками управління розвитком міста можна окреслити таким чином (європейська модель):

–розумна економіка – економічна діяльність, промисловість тощо;

–розумна мобільність – логістика та інфраструктура;

–розумне довкілля – сталість, екосвідомість, навколишнє довкілля;

–розумні люди – освіта, цифрові компетентності тощо;

–розумне життя – безпека та якість життя в місті;

–розумне урядування – електронна демократія [9].

Серед ключових проблем смартрозвитку територій (як підсистеми місцевого самоврядування) найбільш гострими є проблеми нормативно-правового забезпечення, кадрового (як в частині суто забезпечення кадрами, так і в частині їх навчання і мотивації), матеріально-технічного, інформаційного забезпечення, застосування нових управлінських механізмів і технологій, підвищення рівня застосування ІТ-технологій, зменшення невизначеності у постановці стратегічних питань тощо.

Ключі до розв'язання теоретичних проблем лежать в площині загальноприйнятих та інноваційних теоретичних поглядів минулого і сучасності. Концептуальне теоретичне бачення можливостей розв'язання проблеми впровадження смартелементів розвитку міст України на сучасному етапі, передбачає набуття органами місцевого самоврядування нового сенсу функціонування та трансформацію світогляду не лише посадових осіб органів місцевого самоврядування, а й усіх учасників суспільного буття в громаді. Ключовим тут (у філософському розумінні) насамперед є «...зміна філософії

всієї моделі врегулювання діяльності місцевого самоврядування» [22, с. 5], усвідомлення «...свободи як умови й способу людського самовираження в соціальній групі та суспільстві загалом [23, с. 15]», формування проактивної позиції, філософії причетності до процесу змін, розвитку громади та особистості.

Мінливість і агресивність зовнішнього середовища, нестійкий стан внутрішнього середовища створюють постійні кризові ситуації щодо розвитку територій, що потребує пошуку нестандартних управлінських рішень. Отже, зростає значення застосування концепції Smart City до управління системою забезпечення місцевого розвитку. Методологія об'єднує в собі науково-гносеологічні підходи та сучасні методи вирішення проблем, структуруючи дієвість механізмів їх вирішення.

Методологія смартуправління розвитком територій ґрунтується на теорії державного управління, економічній теорії, інституціональній теорії, теорії суспільного добробуту, теорії суспільного вибору в умовах демократичного середовища, на теорії фінансів, ресурсній теорії переваг, синергетики, а також теорії і концепціях місцевого розвитку дослідження (концепція сталого розвитку, концепція Smart City, концепція інноваційних екосистем, теорія полюсів зростання, модель креативної економіки та економіки знань).

Смартуправління розвитком територій як системи, на наш погляд, має декілька напрямів, які визначають його методологію:

–теоретичний (теоретичні засади публічного управління; історія та еволюція державного управління; розвиток місцевого самоврядування; механізми публічного управління; муніципальний менеджмент; поточне та стратегічне управління тощо);

–правовий (конституційно-правовий; міжнародні правові документи, закони, постанови, накази, розпорядження тощо);

–інституціональний (система органів місцевої влади: місцеві ради, виконавчі комітети місцевих рад, їх підрозділи; формальні й неформальні професійні та громадські об'єднання; представники бізнесу; стейкхолдери, окремі індивіди тощо);

–фінансово-економічний (місцеві бюджети; міжбюджетні

трансферти; податки; інвестиції і гранти (соціальні інвестиції); економічні індикатори та прогнозні показники тощо);

–організаційно-функціональний (права; функції; компетенції; повноваження; відповідальність; морально-етичні норми і компетентності).

Методологія смартизації управління розвитком територій в умовах децентралізації влади та перманентних криз (пандемія COVID-19, воєнний стан) визначається передумовами, що спираються на основні функції управління:

–організаційно-функціональний механізм смартуправління місцевим розвитком створюється на основі формування проактивної позиції представників органів місцевого самоврядування та зацікавлених осіб (стейкхолдерів) у громадах щодо їх розвитку;

–планування впровадження смартелементів у процеси розвитку громад ґрунтується на ресурсному та стратегічному підходах із визначенням наявних фінансових можливостей території, які є основою розроблення поточних планів, а тим паче стратегії розвитку громад та оцінки потенційних додаткових джерел реалізації проєктів розвитку і можливості їх залучення [24–25];

–мотивація органів місцевого самоврядування, жителів і стейкхолдерів щодо розвитку громади ґрунтується на перспективі розвитку, забезпеченні добробуту і безпеки громадян через застосування сучасних інноваційних інструментів розвитку, реалізації компетенцій щодо виконання функцій органів місцевого самоврядування та щодо залучення і використання інструментів смартуправління;

–контроль визначається специфічністю системи смартуправління місцевим розвитком, яка зумовлює необхідність використання ряду показників, характерних для процесу середньо- та довгострокового планування, прогнозних та інтегральних показників як орієнтирів ефективності довготермінового розвитку. Процес моніторингу, у тому числі громадського, аналізу та контролю має бути безперервним і систематичним, що дає змогу своєчасно виявляти момент зміни тренду і ухвалювати управлінські рішення на користь оптимальних змін напрямів розвитку міста як основного об'єкта

управління.

Змістове наповнення методологічних рівнів смартизації управління розвитком міст, які узагальнили автори, наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1 – Методологічні рівні смартизації процесів управління розвитком територій

Джерело: розробка автора

Методологічні основи управління розвитком систем базуються на інтеграції стратегічного та портфельного

ціннісно-орієнтованого управління, які можна розглядати з позицій концептуального, методовизначального та інструментального рівнів [26, с. 126]. Також враховуються потреби оперативного (найменш короткі терміни – до одного місяця), поточного (у межах року та перехід на середньострокові часові рамки, до трьох років) і стратегічного управління.

На концептуальному рівні формується бачення вектора смартизації управління розвитком територій, яке сформувалось під дією децентралізації влади внаслідок зміни ролі органів місцевого самоврядування у розвитку громад з пасивної на активно-ініціативну, набутими делегованими функціями, повноваженнями і компетенціями посадових осіб та появою нових активних учасників процесу, а також як наслідок впливу негативних чинників пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення рф в Україну.

Методологічне забезпечення смартизації управління розвитком територій спрямовується на ліквідацію її теоретико-інституційних прогалин і слабких місць, які мають декілька причин, зокрема це:

–відставання інституцій місцевого самоврядування від потреб і викликів смартизації управління щодо забезпечення організаційно-функціональної і фінансової спроможності органів місцевого самоврядування;

–відсутність усвідомлення єдності інтересів учасників місцевого розвитку та розуміння необхідності зміни не лише механізмів реалізації проєктів розвитку міст, а й самої філософії управління на основі теорії сталого розвитку суспільства;

–уповільнення впровадження нових розумних технологій та інструментів розвитку громад через організаційну недосконалість, недостатні мотивацію, контроль і чіткість встановлення пріоритетів, цілей і показників оцінки їх ефективності тощо.

Головна зміна, яка має відбутись за результатами смартизації управління розвитком територій, – зміна характеру суспільно-економічних відносин, які виникають в управлінні процесами розвитку, формування нового світогляду посадових осіб органів місцевого самоврядування, державних службовців,

представників бізнесу, громадськості та всіх громадян. Таким чином, методологія смартизації управління розвитком громад спрямована на теоретико-методологічне обґрунтування природи й характеру взаємозв'язків цих суб'єкт-об'єктних та об'єкт-об'єктних відносин у нових умовах діяльності органів місцевого самоврядування й побудову організаційно-функціональних механізмів реалізації відносин, формування інституційних та інноваційних інструментів управління розвитком міст на умовах сталості та інноваційності.

Мета смартизації управління розвитком територій зумовлюється впливом світових і національних тенденцій суспільного розвитку, які формуються під дією чинників, ключовим з яких є науково-технологічний прогрес.

Розумне місто (*громада – доповнення наше*) – це: смартспільнота, сформована та об'єднана навколо системи спеціалізованих інституцій, інтегрованих у міський простір, з позиції інституціонального підходу; простір життєдіяльності підвищеного комфорту, створений, зокрема, завдяки ефективному використанню людського фактору, інтелектуальному капіталу як базису прогресивних інституційно-економічних перетворень; економічно спроможна урбанізована система генерування та ефективного розподілу суспільних благ, здатна до прискореного розвитку і вдосконалення внаслідок поєднання можливостей повноцінного фінансового забезпечення з технологічною насиченістю і соціальною готовністю до саморозвитку [9, с. 78].

Отже, метою смартизації управління розвитком територій є сукупність зусиль суб'єктів її управління, спрямованих у напрямі концепції Smart City, яка пов'язується з метою розвитку громади і є спільним баченням мешканців громади, владних інститутів, громадськості, своєрідним консенсусом, щодо розв'язання наявних проблем і вирішення завдань.

Висновки та напрями подальших досліджень. Управління розвитком територій в умовах глобалізації, науково-технологічного прогресу, а також масштабних криз, як-от війна та пандемія, потребує унікальних підходів до організації діяльності органів місцевого самоврядування щодо

реалізації інноваційних проєктів розвитку територій, адже головною метою є забезпечення мешканців громад якісними та доступними публічними послугами, постійне поліпшення якості життя. Відповідно актуальності набуває смартизація управління розвитком територій, для чого потрібно впровадити нові форми, методи і моделі управління всіма ланками розвитку територій як системи. Смартрозвиток територій полягає у використанні технологій для поліпшення результатів усіх аспектів функціонування території та удосконалення механізмів надання послуг населенню; збиранні та використанні великих масивів даних для ухвалення рішень органу місцевого самоврядування; формуванні мережі управлінських відносин між органами влади та стейкхолдерами (бізнес-сектором, некомерційними організаціями, громадськими об'єднаннями тощо) з метою посилення здатності забезпечувати членів територіальної громади якісними та доступними публічними послугами. Методологічне забезпечення смартуправління розвитком територій як підсистеми публічного управління в умовах децентралізації влади та кризових станів зумовлюється широким колом як суто теоретичних, так і практичних проблемних питань. Високий ступінь впливу, різноманітність та складність проблем, які сьогодні виникли перед органами місцевого самоврядування щодо місцевого розвитку, й визначають напрями і перспективи наукового пошуку їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII. Офіційний вебпортал парламенту України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення : 09.02.2023).
2. Моделі місцевого економічного розвитку : успішні практики / за ред. Слобожана О. В. Київ, 2019. 141 с.
3. «Розумні міста», або Smart Cities = Happy Citizens. *SEA : інновації та ефективність* : вебсайт. URL : <https://www.sea.com.ua/smart-city/news/rozumni-mista-abo-smart-cities-happy-citizens> (дата звернення : 09.02.2023).
4. Концепція Київ Смарт Сіті 2020. URL : http://forum2015.kyivsmartcity.com/Smart_City_UKR_Print_final.pdf (дата звернення : 09.02.2023).
5. Бесараб С., Кошель А. «Розумне місто» як перспектива для інноваційного розвитку бізнесу. *Інноваційне підприємництво : стан та перспективи розвитку* : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 29–30 берез. 2020 р. Київ : КНЕУ, 2020. С. 47–50.

6. Draft 182:2014. Smart city concept model – Guide to establishing a model for data interoperability. The British Standards Institution. 2014. p. 57.
7. Smart Cities – Ranking of European Medium-Size Cities / R. Giffinger, C. Fertcher, H. Kramar et al. Final Report. October, 2007. URL : http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf (дата звернення : 09.02.2023).
8. Осьмак А. Методологічні засади класифікації інструментів цифрових систем «SMART CITY». *Теоретичні та прикладні засади державотворення*. 2019. Вип. 24. С. 9–15.
9. Маматова Т., Андриєнко А. Концепція «розумної територіальної громади» в контексті забезпечення інтелектуалізованого місцевого розвитку. *Децентралізація влади в Україні : оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад*. Київ : Грані, 2019. С. 73–84.
10. Latynin M., Pastukh K., Tarasenko D., Shevchenko S., Munko A. Public administration in the economic sphere of Ukraine : strategic approach. *Studies of applied economics*. 2021. Vol. 39. № 5. URL : <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4967> (дата звернення : 02.02.2023).
11. Mamatova T., Udod Y. Process modeling of the local development projects' regional support system. Publishing House «Baltija Publishing», 2021. doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-22.
12. Чикаренко І. А., Чикаренко О. О. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 10. С. 54–61.
13. Андреева О. М. Європейський вимір інституційних компонентів концепції SMART-CITY як складової е-демократії. *Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні* : матер. міжнарод. наук.-практ. конф., 15 лист. 2016 р. Вінниця : ВНТУ. 2017. С. 33–35.
14. Бобровський О. І. Запровадження управлінських смарт-технологій як шлях підвищення ефективності публічного управління. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Vol. 7. Iss. 2. С. 226–233.
15. Крушельницька Т., Гуржій О. Розвиток цифрових технологій на прикладі державних закупівель, як інструмент моніторингу ефективності урядування. *Аспекти публічного управління*. 2020. Вип. 8(1). С. 80–83.
16. Matveieva O., Navumau V., Gustafsson M. Adoption of Public e-services versus Civic Tech Services : On the Issue of Trust and Citizen Participation in Ukraine and Belarus. *EGOV 2022 : Electronic Government*. 2022. P. 15–3. URL : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-15086-9_2 (дата звернення : 15.01.2023).
17. Шевченко С., Сидоренко Н. Електронне урядування та ІКТ як інструменти протидії корупції у контексті світового тренду прозорості публічної служби. *Аспекти публічного управління*. 2020. Вип. 8(5). С. 72–81.
18. Маматова Т., Чикаренко О., Чикаренко І. Цифровізація публічних послуг : досвід Дніпропетровщини. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. Спецвип. № 1. С. 98–102.
19. Чукут С. А., Дмитренко В. І. Смарт-сіті чи електронне місто : сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні. *Інвестиції : практика та досвід*. 2016. № 13. С. 89–93.
20. Козак К., Тарасенко М., Кудряшова А. Енергоефективність концепції «розумне» місто. Теоретичні та прикладні аспекти радіотехніки і приладобудування : матер. всеукр. наук.-тех. конф., 8–9 черв. 2017 р. Тернопіль : ТНТУ. 2017. С. 213–214.

21. Kalenyuk I., Uninets I., Panchenko Y., Datsenko N., Bohun M. Factors of successful development of smart cities. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. № 7. P. 21–28.
22. Шемпученко Ю. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Віче*. 2015. № 12. С. 3–6.
23. Костючков С. К. Філософія співробітництва громадянського суспільства і місцевого самоврядування у контексті соціально-політичної взаємодії. *Габітус*. 2016. Вип. 2. С. 13–17.
24. Трещов М. М. Фонди регіонального розвитку : європейський досвід та необхідність його впровадження в Україні. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 39. С. 420–426.
25. Мунько А. Ю. Місцеві фінанси : розвиток теоретичних основ. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1/2 (46/47). С. 84–91.
26. Куцаб-Бонк К. Транскордонні аспекти соціально-економічної конвергенції регіонів : євроінтеграційний контекст. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2016. Вип. 128. С. 125–138.

References

1. Law of Ukraine On the principles of state regional policy from February 5 2015, № 156-VIII. *Ofitsiyni veb-portal parlamentu Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> [in Ukrainian].
2. *Modeli mistsevoho ekonomichnoho rozvytku: uspishni praktyky* [Models of local economic development: successful practices]. Kyiv, 2019 [in Ukrainian].
3. «Rozumni mista», abo Smart Cities = Happy Citizens [«Smart Cities» or Smart Cities=Happy Citizens]. *SEA: innovatsi ta efektyvnist*: website. Retrieved from <https://www.sea.com.ua/smart-city/news/rozumni-mista-abo-smart-cities-happy-citizens> [in Ukrainian].
4. Kontseptsiiia Kyiv Smart Siti 2020 [Concept of Kyiv Smart City 2020]. Retrieved from http://forum2015.kyivsmartcity.com/Smart_City_UKR_Print_final.pdf [in Ukrainian].
5. Besarab, S., Koshel, A. (2020). «Rozumne misto» yak perspektyva dlia innovatsiinoho rozvytku biznesu [«Smart city» as a perspective for innovative business development]. *Innovatsiine pidpriemnytstvo: stan ta perspektyvy rozvytku: zb. materialiv V Vseukr. nauk. prakt. konf. [Innovative entrepreneurship: state and prospects of development: coll. materials V All-Ukrainian. science and practice conference]*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Draft 182:2014. Smart city concept model – Guide to establishing a model for data interoperability (2014). The British Standards Institution [in English].
7. Giffinger, R., Fertcher, C., Kramar, H. et al. (2007). Smart Cities – Ranking of European Medium-Size Cities. Final Report. Retrieved from http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf [in English].
8. Osmak, A. (2019). Metodolohichni zasady klasyfikatsii instrumentiv tsyfrovoykh system «SMART CITY» [Methodological principles of classification of tools of digital systems «SMART CITY»]. *Teoretychni ta prykladni zasady derzhavotvorennya*, 24, 9–15. [in Ukrainian].

9. Mamatova, T., Andriienko, A. (2019). Kontseptsia «rozumnoi terytorialnoi hromady» v konteksti zabezpechennia intelektualizovanoho mistsevoho rozvytku [The concept of «smart territorial community» in the context of ensuring intellectualized local development]. *Detsentralizatsiia vlady v Ukraini: otsiniuvannia rezultativ formuvannia ta rozvytku samodostatnykh hromad*. Kyiv: Hrani, 73–84. [in Ukrainian].
10. Latynin, M., Pastukh, K., Tarasenko, D., Shevchenko, S., Munko, A. (2021). Public administration in the economic sphere of Ukraine: strategic approach. *Studies of applied economics*, 39 (5). Retrieved from <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/4967> [in English].
11. Mamatova, T., Udod, Y. (2021). Process modeling of the local development projects regional support system. Publishing House «Baltija Publishing». Retrieved from <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-22> [in English].
12. Chykarenko, I. A., Chykarenko, O. O. (2018). Dosvid stratehichnoho upravlinnia rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad [Experience of strategic management of the development of united territorial communities]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 10, 54–61. [in Ukrainian].
13. Andriieva, O. M. (2017). Yevropeiskyi vymir instytutsiinykh komponentiv kontseptsii SMART-CITY yak skladovoi e-demokratii [The European dimension of the institutional components of the SMART-CITY concept as a component of e-democracy.]. *Sutnist ta perspektivy vprovadzhennia elektronnoi demokratii v Ukraini: mater. Mizhnarod. nauk.-prakt. konf.* [The essence and prospects of the introduction of e-democracy in Ukraine: Mater. International science and practice Conf.]. Vinnytsia [in Ukrainian].
14. Bobrovskiy, O. I. (2020). Zaprovdzhennia upravlinskykh smart-tehnolohii yak shliakh pidvyshchennia efektyvnosti publichnoho upravlinnia [Introduction of management smart technologies as a way to improve the efficiency of public administration]. *Evropský politický a právní diskurz*, 7, (2), 226–233. [in Ukrainian].
15. Krushelnytska, T., Hurzhii, O. (2020). Rozvytok tsyfrovyykh tehnolohii na prykladi derzhavnykh zakupivel, yak instrument monitorynhu efektyvnosti uriaduvannia [The development of digital technologies on the example of public procurement as a tool for monitoring the effectiveness of governance]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 8, 80–83. [in Ukrainian].
16. Matveieva, O., Navumau, V. (2022). Gustafsson M. Adoption of Public e-services versus Civic Tech Services: On the Issue of Trust and Citizen Participation in Ukraine and Belarus. *EGOV 2022: Electronic Government*, 15–3. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-15086-9_2 [in English].
17. Shevchenko, S., Sydorenko, N. (2020). Elektronne uriaduvannia ta IKT yak instrumenty protyidii koruptsii u konteksti svitovoho trendu prozorosti publichnoi sluzhby [Electronic governance and ICT as anti-corruption tools in the context of the global trend of public service transparency]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 8, 72–81. [in English].

18. Mamatova, T., Chykarenko, O., Chykarenko, I. (2020). Tsyfrovizatsiia publichnykh posluh: dosvid Dnipropetrovshchyny [Digitization of public services: experience of Dnipropetrovsk region]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, 1, 98–102. [in Ukrainian].
19. Chukut, S. A., Dmytrenko, V. I. (2016). Smart-siti chy elektronne misto: suchasni pidkhody do rozuminnia vprovadzhennia e-uriaduvannia na mistsevomu rivni [Smart city or electronic city: modern approaches to understanding the implementation of e-government at the local level]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 13, 89–93. [in Ukrainian].
20. Kozak, K., Tarasenko, M., Kudriashova, A. (2017). Enerhoefektyvnist kontseptsii «rozumne» misto [Energy efficiency of the "smart" city concept]. *Teoretychni ta prykladni aspekty radiotekhniki i prykladobuduvannia*, mater. Vseukr. nauk.-tekh. konf. [Theoretical and applied aspects of radio engineering and instrument engineering: Mater. All-Ukrainian science and technology conference]. Ternopil [in Ukrainian].
21. Kalenyuk, I., Uninets, I., Panchenko, Y., Datsenko, N., Bohun, M. (2022). Factors of successful development of smart cities. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22, 21–28. [in English].
22. Shemshuchenko, Yu. (2015). Kontseptualni problemy rehionalnoi polityky i detsentralizatsii vlady v Ukraini v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Conceptual problems of regional policy and decentralization of power in Ukraine in the context of European integration processes]. *Viche*, 12, 3–6. [in Ukrainian].
23. Kostyuchkov, S. K. (2016). Filosofiia spivrobitnytstva hromadianskoho suspilstva i mistsevoho samovriaduvannia u konteksti sotsialno-politychnoi vzaiemodii [The philosophy of cooperation of civil society and local self-government in the context of socio-political interaction]. *Habitus*, 2, 13–17. [in Ukrainian].
24. Treshchov, M. M. (2014). Fondy rehionalnoho rozvytku: yevropeiskyi dosvid ta neobkhidnist yoho vprovadzhennia v Ukraini [Regional development funds: European experience and the need for its implementation in Ukraine]. *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*, 39, 420–426. [in Ukrainian].
25. Munko, A. Yu. (2016). Mistsevi finansy: rozvytok teoretychnykh osnov [Local finance: development of theoretical foundations]. *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia*, 1/2, 84–91. [in Ukrainian].
26. Kutsab-Bonk, K. (2016). Transkordonni aspekty sotsialno-ekonomichnoi konverhentsii rehioniv: yevrointehratsiinyi kontekst [Cross-border aspects of socio-economic convergence of regions]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 128, 125–138. [in Ukrainian].

IMPROVING THE METHODOLOGY OF SMARTIZATION OF TERRITORY DEVELOPMENT MANAGEMENT

Treshchev Myroslav, Khokhba Olena

Abstract. The article is devoted to the substantiation of the conceptual, methodical, and instrumental levels of the methodology of smartization of the management of the development of territories in the conditions of decentralization of power and permanent crises (the COVID-19 pandemic, martial law). The variability and aggressiveness of the external environment, the unstable state of the internal environment create constant crisis situations regarding the development of territories, which requires the search for non-standard management solutions. Among the key problems of the smart development of territories (as subsystems of local self-government), the most acute are the problems of regulatory and legal support, personnel, material and technical support, information support, the use of new management mechanisms and technologies, increasing the level of application of IT technologies, and reducing uncertainty in the formulation of strategic questions, etc. Therefore, the importance of applying the Smart City concept to the management of the local development support system is increasing. The methodology combines scientific and epistemological approaches and modern methods of solving problems, structuring the effectiveness of the mechanisms for solving them. Based on the specified prerequisites, the content of the levels of the methodology is summarized, which is aimed at eliminating its theoretical and institutional gaps and weak points in the community development system. Among the prerequisites are the following: the organizational and functional mechanism of smart management of the development of territories is created on the basis of the formation of a proactive position of representatives of local self-government bodies and interested persons (stakeholders) in cities regarding their development; planning the implementation of smart elements in management processes is based on resource and strategic approaches with the determination of the available financial capabilities of the territory; the motivation of local self-government bodies, residents and stakeholders regarding the development of the community is based on the perspective of development, ensuring the well-being and safety of citizens through the use of modern innovative development tools; control is determined by the specificity of the system of smart management of the development of territories.

Keywords: public management, local self-government, local development, public management methodology, Smart City, smart project, digitalization.